

GÜNCELE DİPNOTLAR

Bireyden Topluma Sosyolojik Dönüşümler

Ünal ŞENTÜRK

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	9
TOPLUMSAL ALANIN İKTİDAR DEVRİYELERİ	15
MEKÂN SADECE MEKÂN DEĞİLDİR: KENTSEL MEKÂNIN YENİ TEZAHÜRLERİ	53
MODERN KONTROL: TÜKETİM	87
TÜKETİM TOPLUMU BAĞLAMINDA BOŞ ZAMANLARIN KURUMSALLAŞTIRDIĞI BİR MEKÂN: ALİŞVERİŞ MERKEZLERİ	127
DEĞİŞEN EKONOMİK VE SOSYAL KOŞULLARIN BİR ÜRÜNÜ OLARAK “KARAKTER AŞINMASI”	159
MODERN TOPLUMLARIN ÖNE ÇIKAN İKİ SORUNSA LI: GÜVENSİZLİK VE KAYGI	189
MİLENYUM GENÇLİĞİNİN DİJİTAL YAŞAMI: KÜRESEL GENÇLİK KÜLTÜRÜNÜ SOSYAL MEDYADA OKUMAK	223
KÜRESEL FİNANS KRİZİ VE KRİZDEN ÇIKMA ARAYIŞI OLARAK SOSYAL POLİTİKA/DEVLET	249

ÖNSÖZ

Milenyum diye ifade edilen 21. Yüzyıl, daha önce eşi benzeri görülmemiş değişimlere tanıklık etmektedir. 2000’li yıllarda denemeleri yapılan “İnsan Genom Projesi”, ilaç ve kimya sanayi uzmanlarına Alzheimer’den kalp ve damar hastalıklarına kadar insan sağlığını tehdit eden birçok hastalığı tarihe itecek tedavi olanağı sağlamaktadır. Bing Bang (Büyük Patlama) Teorisi, evrenin oluşumu ve uzay hakkında günümüze kadar elde edilmiş en kapsamlı bilgilerle fizik alanında büyük bir devrim yaratmaktadır. Kök hücre ile yeni doğan bebeğin ilerde karşılaşılabileceği hastalık ve tedavi olasılıkları hesaplanabilmektedir. İnsansız hava araçları (İHA), kendi kendine park edebilen ve kaza risklerini algılayabilen sensörlere sahip araçlar, güvenlikten eğlenceye kadar birçok alanda yararlanan uzaktan kumanda edilen Drone’lar, ışık hızına yakın iletişim araçları, tek tuşla ulaşılabilen Coperbyte birim bellek hacminde veri/bilgiler günümüz insanı için artık çok sıradanlaşmaktadır. İnsan ve toplum hayatının genelini yakından ilgilendiren ve etkileyen bu olağan üstü gelişmeler, kuşkusuz, modernleşme ve sanayileşmeyi yaratan ekonomik, sosyal ve siyasal değişim bileşimlerinin eseridir.

Aydınlanma hareketi, Coğrafi keşifler, Rönesans ve Reformlara dayalı olarak gelişip günümüze damgasını vuran modernleşme ve sanayileşme süreçleri, dünyadaki toplumla-

rın farklı yapısal özelliklerine göre etki yaratmaktadır. Değişen oran ve hızda ilerleyen süreçlere her toplum bir diğerinden farklı tepkiler veriyor olsa da, ortaya çıkan oluşumlara hiçbir toplum ve kültürün duyarsız kalamadığı yaygın kabul gören bir gerçekliktir. Nitekim, dünya nüfusun çok büyük bir bölümü yaşamını kentlerde sürdürmekte, öğrenimini farklı bir ülkede tamamlamakta, günün belli bir bölümünde “sosyal paylaşım ağları”ndaki hesabından iletişime girmekte, faturalarını İnternet bankacılığıyla ödemekte, en trend kıyafet ve aksesuarlarını dünya markalarının bulunduğu büyük alışveriş merkezlerinden temin etmekte, yer yüzünün herhangi bir yerinde meydana gelen gelişmelerden anında haber almaktadır. Yaşamın çeşitli alanlarını ilgilendiren bu ve benzeri modern eylemler dizisi, bir araya gelerek geçmişten farklı bir toplum oluşturmaktadır. Hızlı değişim, belirsizlik, aşırı tüketim, yaygınlaşan hazcı hedonist kişilikler, üzerinde zor mutabakat sağlanan değerler sistemi gibi özelliklerle tanımlanabilen bir toplum belirlemektedir. Yoksullukla ultra zenginliğin, aşırı dindarlıkla sekülerizmin, acelecilikle tahammülün, başkaldırılarla umursamaz yılgınlığın, imkânsızlıklarla konforun senkronize var olduğu bir sosyal gerçeklikle bugün yüzleşilmektedir. Yeni yaşam alışkanlıkları, değerler sistemi, öncelikler, hedefler ve bu hedefleri yakalama enstrümanlarına sahip bu sosyal oluşumu sosyal bilimciler farklı paradigma ve değişkenleri esas alarak “enformasyon toplumu”, “postmodern toplum”, “tüketim toplumu”, “risk toplumu”, “ağ toplumu” gibi kavramlarla nitelendirmektedir.

Ortaya çıktığı andan itibaren insanın kendi eliyle yarattığı sosyal gerçekliği anlamak ve kavramak misyonuna sahip olan sosyoloji, bugünkü güncel durumu, mevcut kuram ve araştırma yöntemleriyle çözümlenmeye çalışmaktadır.

Elinizdeki kitap da günümüz toplumundaki sosyal gerçeği, *güncele dipnot düşerek* açıklamak ve değerlendirmek amacıyla ortaya çıkmıştır. Kitap, farklı tarih ve dergilerde yayınlanmış makale ve bilimsel kongrelerde bildiri olarak sunulmuş çalışmaları içeren bölümlerden oluşsa da, birbiriyle ilişkili konular ve güncel duruma ilişkin olma gibi bir ortak hedefi taşımaktadır.

Sosyal bilimler alanında çalışmalar yapan araştırmacılar, öğrenim gören öğrenciler kadar güncel olaylara ilgi duyan okuyuculara yönelik olduğu düşünülen kitabın "*toplumsal alandaki iktidar devriyeleri*" başlıklı birinci bölümünde birey toplum etkileşimine değinilmektedir. Bireyin günlük eylemlerini gerçekleştirirken çevresini nasıl dikkate aldığı, birey ve bireylerden oluşmuş toplumsal bütünü kendi üzerinde nasıl bir etki/baskı yarattığını açıklamaktadır.

"*Mekân sadece mekân değildir*" başlıklı ikinci bölüm, modern kentlerin ortaya çıkışı, kentlerin dönüşümü ve mekânları yapılandıran dinamiklerin arka planını konu edinmektedir. Kentsel planlama, kentsel dönüşüm projeleri, kentin çöküntü alanlarını *islah etme* girişimleri; kentlerde hızla artan korunaklı, ayrıcalıklı ve steril yeni yaşam alanlarına açıklık getirilen bölümde, kentlerin güncel durumlarına yer verilmektedir.

"*Modern kontrol: tüketim*" başlıklı üçüncü bölümde sanayi öncesi toplumsal aşamadan günümüze ekonomik ve sosyal değişim değerlendirilmektedir. Foucault'un "kontrol" ve "denetleme" metaforlarıyla, günümüz toplumunda insanların tüketime zorlanarak nasıl kontrol edildiği örneklerle açıklamaktadır. Üretim toplumundan tüketim toplumuna geçişi merkeze alan bölüm, modern insanın ekonomi politik sistem tarafından nasıl etki altına alındığına dikkat çekmektedir. Medya ve reklam sektörünün günümüz insanını yönlendirilme biçimi

anlatılmaktadır. *“Tüketim toplumu bağlamında boş zamanların kurumsallaştırıldığı bir mekân: AVM’ler”* başlıklı bölüm, üçüncü bölümü tamamlayan bilgilerden oluşmaktadır. Metropoller ve büyükşehirler başta olmak üzere kentlerin bir gerçeği olmaya başlayan büyük alışveriş merkezlerinin (AVM’lerin) nasıl ortaya çıktığı ve ne gibi bir özelliğe sahip olduğunu tartışmaktadır. Sanayileşmeyle ortaya çıkan “boş zaman” olgusunun modern kent insanının uğrak yeri olan ve Ritzer’in *“tüketim katedralleri”* olarak nitelendirdiği alışveriş merkezlerinde nasıl kurumsallaştırdığını değerlendiren bölümde, konuyla ilgili kuramsal bilgiler, yapılmış alan araştırma sonuçlarıyla birleştirilmektedir.

“Değişen ekonomik ve sosyal koşulların ürünü: “karakter aşınımı”” başlıklı beşinci bölümde, ekonomik, sosyal ve siyasal dönüşümlerin modern insanın kişiliğinde yarattığı olumsuz etki, R. Sennet’in “karakter aşınımı” kavramı üzerinden değerlendirilmektedir. Ortaya çıkan ekonomik ve sosyal değişime adapte olmakta zorlanan modern kentli bireyin kişiliğinde meydana gelen tahribatlar ve yoğun farklılaşmalar karşısında beliren “anomallikler”e açıklamalar yapılmaktadır. *“Modern toplumların öne çıkan iki sorunsalı: güvensizlik ve kaygı”* başlıklı altıncı bölüm ise önceki bölümde verilen bilgileri bütünlemede ve pekiştirmektedir. Bölümde günümüz toplumuna sinen riskler toplamının, toplumda yarattığı psikolojik sorunlara odaklanılmaktadır. Hızlı değişim; artan işsizlik, eşitsizlik, şiddet ve terör olayları; insan sağlığını tehdit eden *güncel* çevre kirliliği ve hastalıkların insan psikolojisinde nasıl bir etki yarattığı irdelenmektedir.

“Milenyum gençliğinin dijital yaşamı: küresel gençlik kültürünü sosyal medyada okumak” başlıklı yedinci bölümde, gençler başta olmak üzere modern bireyin bir rutini haline gelen sos-

yal medya kullanıcılığı konu edinilmektedir. İletişim teknolojilerinin geldiği de facto durum, sosyal paylaşım ağlarının doğuşu, yaygınlaşan kullanımı ve kullanılma sıklığına bağlı olarak gençlerde daha net gözlemlenen dijital kültürün içeriği dünya geneline ait güncel istatistikî bilgilerle değerlendirilmektedir.

“Küresel mali kriz ve krizden çıkma arayışı olarak sosyal devlet/politika” başlıklı son bölümde küreselleşme süreci ve bu sürecin yan etkileri içinde nitelendirilen mali krizler, neden ve sonuçlarıyla açıklanmaktadır. Dünya toplumlarını yoğun etkisi altına alan Neo liberalizmin mantığı hakkında bilgilerin işlendiği bölümde, 2010’da dünya ekonomisini alt üst ederek yüzyıl önce “büyük buhran” olarak kavramlaştırılan mali krizin *güncel* ikincisinin başlangıcı ve sonuçlarına yer verilmektedir. Küresel ekonomik bir kriz niteliği taşıyan olumsuz durumdan kurtulmanın yolu olarak görülen Keynesyen politikaların farklı ülkelerdeki uygulama örneklerinden konu analiz edilmektedir.

Kitabı oluşturan bölümlerdeki bilgiler, tartışmasız belli bir çaba ile elde edilen birikimin ürünüdür. Ancak, bu birikimin tek sorumluluğu sadece bana ait değildir. Bu nedenle yetişmem ve olgunlaşmamda emeği olan başta bölüm başkanı ve hocam olan Prof. Dr. Abdullah Korkmaz olmak üzere bölüm hocalarıma; her zaman beni cesaretlendiren ve bana rehber olan Doç. Dr. Vehbi Bayhan’a büyük bir teşekkür borçluyum.

Kitabın ortaya çıkmasında katkısı gözden kaçırılmayacak fikirlerinden her zaman yararlandığım dostum, kardeşim, meslektaşım Doç. Dr. Ali Esgin’e teşvikleri, eleştirileri ve desteklerinden dolayı teşekkür ederim. Kitabın basımının gerçekleşmesinde ilgisini esirgemeyen basımevi sahibi ve sorumlusu

Ünal Sevindik, teşekkür konusunda borçlu olduğum bir başka kişidir.

Akademik hayatım boyunca zamanlarını bencilce kullanmama rağmen benden ilgisini, sevgisini ve desteğini esirgemeyen sevgili eşim ve arkadaşlarım olarak gördüğüm kızlarım ise teşekkürlerin en büyüğünü hak etmektedir.

Doç. Dr. Ünal Şentürk
Haziran 2016, Malatya

TOPLUMSAL ALANIN İKTİDAR DEVİRİYELERİ

*"Gardiyansız bir hapisane bu;
canını bırakmadan firar edemezsiniz buradan.
Katiyetle, özgür olduğunuzda toplum sizi bağışlamaz."
Cioran...*

Toplum, insan ilişkileri ve etkileşimleri üzerine kurulu bir sistem ve bütündür.¹ Toplumsal etkileşim içinde birey sadece yaşamını sürdürmekle kalmaz, aynı zamanda böyle yapmak zorunda kalır. Seçimlerini kendinden öncekilerin belirledikleriyle sınırlayan birey, kendini bir verili durumda bulur. Verili bir durum içinde cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, eğitimi, toplumsal sınıf ve statüsüne "uygun" rollerini oynamak zorunda olan birey, aslında bu değişkenlerdeki belirlenmiş otoritelerin varlığını kabul ederek toplumda geçerli bir "izlenim yaratma"ya özen gösterir. Toplum üyesi birey yeme, içme, giyinme, öğrenim görme, çalışma, evlenme, oy kullanma ve tasarruf yapma tercihlerini yaparken bir taraftan "refleksif" gündelik rutinlerini gerçekleştirirken diğer taraftan da toplumsal bir kimlik edinir. Güdülerden uzak bağlama göre düşünme ve davranmasıyla toplumsal güçleri benimserken onların yeniden üretimine de katkı yapar.

¹ Bu makale Doğu Batı Dergisi'nin 69. Sayında yayınlanan makalenin gözden geçirilmiş halidir

İnsanlar evlenerek, işe gidip gelerek, televizyon izleyerek, oy kullanarak, mesleğini icra ederek, bir futbol takımı taraftarı olarak veya hedefini gerçekleştirerek gündelik yaşamını kurarlarken eylemde bulunan bir fail konumundadırlar. Ancak, bu eylemleri gerçekleştirirken insan, özgür ve yalnız değildir. Gündelik hayat sürdürülürken kişinin dışında ancak onu yönlendiren veya etkileyen bir düzenin varlığı söz konusudur. Bu bazen eş, arkadaş veya hiç tanınmayan kişiyken, bazen uymak zorunda kalınan trafik kuralları ya da inanç gereği yerine getirmek zorunda hissedilen dinsel ritüellerdir. Yaşamımızı sürdüren eyleyenler olarak bizler bunu belirli bir düzen ve form içerisinde gerçekleştiririz. Bizim dışımızda olan ancak bizi düşünme ve davranma noktasında yönlendiren her olgu, süreç, varlık, mekanizma aslında bizim üzerimizdeki toplumsal iktidarlarımızdır. İktidar, bu anlamda, toplumsal hayatın hemen her yerinde ve anında mevzilenmiştir. Alışverişte, kuaförde, spor salonunda, metroda, romantik ilişkide, akademide, ibadethanede, okulda; iktidar iki kişinin birlikte olduğu veya olma ihtimalinin bulunduğu hemen her yerde düşünme ve davranma biçimini etkileyen bir uyaran olarak iş başındadır. Toplumsal hayata katılarak ilişkilerini sürdüren bireyin bu gerçeğin dışında kalma ihtimali düşükken; buna rağmen toplumsal yaşamda var olması zordur. Bu gerçeklere dayalı olarak süreç içerisinde her yetişkin kişiyi etkileme gücüne sahip iktidar; ilişkiseldir, asimetriktir ve verili olduğu kadar öğrenilip üretilendir.

Daha çok siyasi içeriğiyle bilinen iktidar olgusu, toplumsal alanın nerdeyse tümünü etkisi altına almıştır. Devlet yönetimindeki etkileme gücü ve otoritesiyle hemen her insanın bildiği siyasi iktidar, onu besleyen diğer toplumsal iktidarlardan bağımsız değildir. En güçlü siyasi iktidar bile, kendisine tâbi olan topluluğun değerleri, kabulleri, eğilimleri ve önceliklerini

dışarda bırakamaz. Toplumsal davranışların oluşturucuları olan bu ögeler, aslında her biri etki alanına göre birer iktidardır ve diğer tekleriyle ilişki halindedir. Siyasal iktidar, toplumdaki iktidarlardan sadece biridir. Aslında birey, siyasi iktidardan daha çok iktidarlara örülü bir hayatı sürekli deneyimlemektedir. Etki oranı ve gücü değişen, kaynağı ve aracı farklılaşan irili ufaklı bir yığın iktidar türü, yaşam içinde bireyi etkilemekte ve ondan itaat beklemektedir. Bu açıdan gelenek, görenek, âdet, değer, kültürel ve hukuki normlar ya da toplumsal yapı unsurları olan kurumlar, bireyin tutum, düşünce ve davranış biçimlerini belirlerken kendi iktidarlarını dayatmaktadırlar. Bu gerçeğe değinen Foucault'ya (2005b:145) göre toplum, sadece tek bir iktidarın uygulandığı üniter bir gövde değildir; bir toplum, gerçekte, farklı ama gene de spesifiklerini koruyan iktidarlardan yan yana gelmesi, ilişkisi, koordinasyonu ve hiyerarşisidir. Bu bağlamda toplumda tahakküm, bağımlılık biçimleri, kendi işleyiş kipleri, yöntem ve teknikleri değişen iktidar bölgelerinden oluşmaktadır. Buna bağlı olarak aslında toplum iktidarlardan oluşan bir takımadır. İnsan denen sosyal varlık, sınırları birbiri içine girmiş ve birbirleriyle sıkı ilişki halinde olan iktidar ağlarıyla örülü bu alan ya da yapı içinde yaşamını sürdürmektedir.

Bourdieu, bahsi geçen gerçeğe gönderme yaparak, sosyal dünyayı anlamak ve anlamlandırmak için hayatın içinde eylemlere yön veren iktidar ve toplumsal güç ilişkilerinin, tahakküm biçimlerinin ortaya çıkarılması gerektiğini iddia eder (Ünal, 2010:163). Bu çerçevede gelişen çalışmanın tartışmaya açtığı veya merkeze aldığı konu da bunu amaçlamaktadır: bireyin düşünme ve davranma biçimlerini belirleyen toplumdaki irili-ufaklı, örtük-açık, verili-üretilen iktidarlardan ne olduğu ve bunların nasıl işlediği sorunu.

Kaynakça

- ACAR, İbrahim Atilla; ŞAHİN, Muhammed (2010) : “Kamu Müdahalelerine Dönüş: Yeni Dönemin Manifestosu Ne Olacak”, www.sdu.edu.tr.
- ADDA, Jacques (1997) : “Devlet İle Piyasa Arasındaki Fırtınalı İlişkiler”, (Çev.: Barış Kılıçbay), Birikim Dergisi, Sayı: 104, Aralık, Birikim Yay., İstanbul.
- AY, Hakkı M.; ŞAHBAZ, Nazan (2010) : “Küresel Krizin Türkiye’deki Vergi Gelirlerine Ynasmaı”, Tugut Özal Uluslar arası Ekonomi ve Siyaset Kongresi, 15-16 Nisan 2010, Malatya.
- BAUMAN, Zygmunt (1999) : Küreselleşme Toplumsal Sonuçları, (Çev.: Abdullah Yılmaz), Ayrıntı Yay., İstanbul.
- BAYER, Robert (1997) : “Anglo-Sakson Kapitalizmin Pirus Zaferi”, (Çev.: Hülya Tufan), Birikim Dergisi, Sayı: 104, Aralık, Birikim Yay., İstanbul.
- BOURDIEU, Pierre (2006) : Karşı Ateşler, (Çev.: Halime Yücel), Yapı Kredi Yay., İstanbul.
- BUĞRA, Ayşe (2008) : Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika, İletişim Yay., İstanbul.
- CAILLE, Alain (1997) : “Piyasa ve Kapitalizm, Hep Aynı Kavga”, Birikim Dergisi, Sayı: 104, Aralık, Birikim Yay., İstanbul.
- FRIEDMAN, John (2001) : “Yoksulluğu Yeniden Düşünmek: Yetkilendirme ve Yurttaşlık Hakları”, (Çev.: Nurgün Oktik, Fethi Nas), Doğu Batı Dergisi, Sayı:17, Kasım, Aralık, Ocak 2001, Ankara.
- FRIEDMAN, Lawrence M. (2002) : Yatay Toplum, (Çev.: Ahmet Fethi), Türkiye İşbankası Yay., İstanbul.
- FRIEDMAN, Milton (2008) : Kapitalizm ve Özgürlük, (Çev.: Doğan Erberk, Nilgün Himmetoğlu), Plato Film Yay., İstanbul.
- GARAUDY, Roger (2006) : İnsanlığın Medeniyet Destanı, (Çev.: Cemal Aydın), Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul.
- GIDDENS, Anthony (2000) : Elimizden Kaçıp Giden Dünya, (Çev.: Osman Akınay), Alfa Yay., İstanbul.

- HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI (2009) : Küresel Mali Krize Karşı Politika Tedbirleri, Ankara.
- İKEDA, Satoshi (2000) : “Dünya Üretimi”, Geçiş Çağı, Dünya Sisteminin Yörüngesi (1945-2025) (Der.: Terence K. Hopkins, Immanuel Wallerstein), (Çev.: Nuri Ersoy, Ender Abadoğlu, Orhan Akalın, Yücel Kaya), Avesta Yay., İstanbul.
- IMF (2009) : World Economic Outlook: Crisis and Recovery, IMF, Washington. D.C.
- İNSEL, Ahmet (1990) : “Topluma Karşı İktisadi İnsan(1)”, Birikim Dergisi, Sayı:10, Şubat, Birikim Yay., İstanbul.
- İNSEL, Ahmet (1997) : “Geçmişten Geleceğe”, Birikim Dergisi, Sayı: 104, Aralık, Birikim Yay., İstanbul.
- KALAYCIOĞLU, Sibel (2002) : “Türkiye’de Kentsel Yoksulluğun Tanımlanmasında Geçinme ve Aile Stratejilerinin Etkileri”, 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 26. Kolokyumu, Yoksulluk, Kent Yoksulluğu ve Planlama, 6-8 Kasım Ankara.
- KAYA, A. Raşit (2002) : “Adını Koyalım: Tutmayan Hegemonya”, Liberalizm, Devlet, Hegemonya, (Der.: E. Fuat Keyman), Everest Yay., İstanbul.
- KAZGAN, Gülten (2000) : Küreselleşme ve Ulus-Devlet Yeni Ekonomik Düzen, İstanbul Bilgi Üniv. Yay., İstanbul.
- KEYMAN, E. Fuat (2002) : “Giriş: Liberalizm, Devlet ve Modernite”, Liberalizm, Devlet, Hegemonya, (Der.: E. Fuat Keyman), Everest Yay., İstanbul.
- KİRMANOĞLU, Hülya (2007) : Kamu Ekonomisi Analizi, Beta Basım Yayıncılık Dağıtım, İstanbul.
- KORAY, Meryem (2005) : Avrupa Toplum Modeli, 2. Baskı, İmge Yay., Ankara.
- KOZANOĞLU, Hayri (2002) : “Küreselleşme ve Uluslar üstü Sermaye Sınıfı”, Doğu Batı Dergisi, Sayı: 18, Şubat, Mart, Nisan, Ankara.
- KÖMEÇOĞLU, Uğur (2002) : “Küreselleşme, Modernleşme, Modernlik”, Doğu Batı, Yıl:5, Sayı: 18, Ankara.

- MOGGACH, Douglas (2002) : "Egemenlik Kavramları: Devlet, Ekonomi ve Kültür Üzerine Tarihsel Yansımalar", Liberalizm, Devlet, Hegemonya, (Der.: E. Fuat Keyman), Everest Yay., İstanbul.
- OWEN, Robert (1995) : Yeni Toplum Görüşü, (Çev.ve Der.: Doğan Şahiner), Yapı Kredi Yay., İstanbul.
- PELIZZON, Scheila; CASPARIS, John (2000) : "Dünya Beşeri Refahı", Geçiş Çağı, Dünya Sisteminin Yörüngesi (1945-2025) (Der.: Terence K. Hopkins, Immanuel Wallerstein), (Çev.: Nuri Ersoy, Ender Abadoğlu, Orhan Akalın, Yücel Kaya), Avesta Yay., İstanbul.
- POLANYI, Karl (1986) : Büyük Dönüşüm, (Çev.: Ayşe Buğra), Alan Yay., İstanbul.
- SALLAN GÜL, Songül (2004) : Sosyal Devlet Bitti Yaşasın Piyasa, Yeni Liberalizm ve Muhafazakarlık Kısılcığında Refah Devleti, Etik Yay., İstanbul.
- SAPANCALI, Faruk (2005) : Sosyal Dışlanma, Dokuz Eylül Yay., İzmir.
- SOMBART, Werner (2008) : Burjuva Modern Ekonomi Dönemine Ait İnsanın Ahlâki ve Entelektüel Tarihine Katkı, (Çev.: Oğuz Adanır), Doğu Batı Yay., Ankara.
- SOMEL, Cem (2002) : "Az Gelişmişlik Perspektifinden Küreselleşme", Doğu Batı Dergisi, Sayı: 18, Şubat, Mart, Nisan, Ankara.
- SOYLU, Hülya (2009) : "Global Krize Karşı Politik Önlemler ve Türkiye", Maliye Dergisi, Sayı: 157, Temmuz Aralık 2009, Ankara.
- TALAS, Cahit (1967) : Sosyal Politika, Sosyal Politikaya Giriş ve Tarihsel Gelişim, 3. Baskı, Sevinç Mat., Ankara.
- TOURAINÉ, Alain (2002) : Eşitliklerimiz ve Farklılıklarımızla Birlikte Yaşayabileceğimiz mi?, 2. Baskı, (Çev.: Olcay Kunal), Yapı Kredi Yay., İstanbul.
- TÜRKAN, Ercan (2009) : "Son Vergi Düzenlemeleriyle Ortaya Çıkan Fiyat İndirimleri Tüketiciye Yansıtıldı mı?", www.tcmb.gov.tr.
- ÜNSAL, Fatma (2002) : "Toplumsal Barışın Korunması Bağlamında Kent Yoksulluğunun Çağdaş Kentsel Dinamikler Çerçevesinde Değerlendirilmesi", 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 26. Kolok-

yumu, Yoksulluk, Kent Yoksulluğu ve Planlama, 6-8 Kasım Ankara.

WALLERSTEIN, Immanuel (1997) : "Bugün Güzümüzün Önünde Bir Sistem Çökmekte", (Çev.: Aslı Daldal), Birikim Dergisi, Sayı: 104, Aralık, Birikim Yay., İstanbul.